

Foto: Jean Bart

GHOSTS OF CITÉ SOLEIL

- ET UNDERVISNINGSMATERIALE

Niveau: 8.-10. klasse, gymnasiet og ungdomsuddannelserne
Fag: dansk, historie, samfundsfag, film og tv, engelsk, fransk

INDHOLD:

Til læreren	2
Baggrund – om Haitis historie	4
Spørgsmål til baggrundsafsnittet.....	12
Filmens handling	13
Indledende spørgsmål til filmen	14
Filmens genre og form.....	15
Instruktøren	18
Gode links.....	20
Kolofon	21

Det Danske Filminstitut © 2007
Gothersgade 55 / 1123 København K / 3374 3400 / www.dfi.dk

FILMENS CREDITS:

Originaltitel: Ghosts of Cité Soleil
Danmark, 2007
Instruktion: Asger Leth og Milos Loncarevic
Manuskript: Asger Leth
Udlejning: Nordisk Film
Længde: 88 minutter
Vurdering: Tilladt for børn over 11 år

Foto: Milos Loncarevic

TIL LÆREREN

“Ghosts of Cité Soleil” er en film om et land og et samfund, som de færreste danskere har forudsætninger for at forstå. Dette undervisningsmateriale koncentrerer sig derfor om at give læseren en bred baggrund for den historie og de forhold og mennesker, filmen præsenterer os for.

“Ghosts of Cité Soleil” er en dokumentarfilm om et afgørende punkt i Haitis nyere historie, set i et ensidigt perspektiv, nemlig fra ungdomsbanderne i slumkvartererne omkring hovedstaden Port-au-Prince. Andre politiske og sociale gruppers synspunkter præsenteres stort set ikke, bortset fra kortfattede kommentarer fra modstanderne af præsident Aristides regime. Dermed lægger filmen bevidst afstand til den traditionelle objektivitet i den journalistiske dokumentar, hvilket instruktøren er sig helt bevidst (se senere).

Filmen er optaget under stor personlig risiko fra instruktørens og filmholdets side, og man kan som anmelderen i det amerikanske filmlad Variety undre sig over, at filmen overhovedet er blevet til, og at instruktøren endnu er i live. Instruktøren Asger Leth kommer utrolig tæt på de to hovedpersoner og præsenterer os for et miljø af amerikansk inspirerede unge rappere, som smider om sig med hippe, amerikanske udtryk, men med den forskel, at de også slår folk ihjel og gør det ganske uden skrupler.

Bandlederen 2pac identificerer sig således fuldstændig med den amerikanske gangstarapper Tupac Shakur, som blev myrdet i et bandeopgør i USA, i en sådan grad, at han dels forsøger at ændre sit liv i slummen til et slags amerikansk gangsterliv, dels drømmer om en fremtid som rapper i USA på samme måde som den haitiansk fødte sanger Wyclef Jean. Dette er en film om en ungdom uden skolegang og uden fremtid i en slum, hvor de fleste dør unge, og hvor der, som det hedder i en af sangene, kun er “én vej ind og ingen vej ud”. Den danske debat om ghettodannelser kommer næsten til at se naiv/komisk ud i sammenligning.

Det meste af filmen er optaget med håndholdt 16 mm kamera eller DV-kamera, ganske tæt på personerne. Klipperytmen er undertiden hidsig, og der er indføjede sekvenser, som ser ud til at stamme andre steder fra, f.eks. nyhedsudsendelser. “Ghosts of Cité Soleil” giver store muligheder for at arbejde med dokumentarfilmen som genre, fordi instruktøren Asger Leth bevidst har valgt at fortælle det dokumentariske materiale med spillefilmens filmsprog og fortællestruktur.

En rigtig god idé vil være at sammenligne "Ghosts of Cité Soleil" med dokumentargenrer som Horisont i tv eller med filmen "Gitmo", som er en journalistisk dokumentarfilm om forholdene på den amerikanske base Guantanamo. "Gitmo" distribueres på dvd af Det danske filminstitut, se www.dfi.dk/katalog.

Materialet er tænkt til undervisning i dansk, historie, samfundsfag, engelsk, fransk og medier i folkeskolens ældste klasser og ungdomsuddannelsernes grundforløb.

Bortset fra afsnittet 'Til læreren' er det tanken, at materialet skal kunne printes og deles ud som undervisningsmateriale til eleverne. Det er ikke meningen, at materialet skal læses eller gennemgås i sin helhed. Det er snarere ment som inspiration til undervisningen og repræsenterer forskellige indfaldsvinkler, læreren kan vælge imellem i arbejdet med filmen. Der ligger forslag til arbejdsopgaver efter de enkelte afsnit; opgaverne er formuleret, så de kan bruges efter behov – til mundtligt arbejde, gruppearbejde, klassediskussioner eller skriftlige opgaver.

Baggrundsdelen leverer de oplysninger, der er nødvendige til forståelse af filmens referencer, og kan bruges til at perspektivere filmens begivenheder og de handlinger og udtalelser, der tillægges filmens personer. Når bandelederen Bily leverer våben videre til partiet Lavalas til sin brors store fortørnelse, og når oprørslederne Champlain og Philippe udtaler sig om deres hensigter, er det således uomgængeligt nødvendigt at se disse ting i det rette historiske, politiske og sociale perspektiv.

God arbejdslyst.
Søren Søgaard

Foto: Milos Loncarevic

BAGGRUND – OM HAITIS HISTORIE

HAITI – LANDET OG FOLKET

Haiti deler øen Hispaniola (af spansk, La Española, som betyder "spansk" eller "den spanske ø") med Den Dominikanske Republik, sådan at det fransktalende Haiti optager den vestlige tredjedel af øen, og Den Dominikanske Republik, som er spansktalende, optager de østlige to tredjedele.

Christoffer Columbus nåede frem til Hispaniola d. 5. december 1492 (og ikke juleaften, som filmen fejlagtigt fortæller i indledningen) på sin første rejse til Amerika og grundlagde den første spanske koloni i den nye verden på øen, som han besøgte på alle sine fire rejser til Amerika. Haitis placering og størrelse i forhold til Danmark kan ses herunder.

Kort: Wikipedia

- Haiti: 27.750 km² med 8.600.000 indbyggere
- Den Dominikanske Republik: 48.730 km² med 8.900.000 indbyggere
- Danmark: 43.094 km² med 5.500.000 indbyggere

Hispaniola er efter Cuba den største ø i øgruppen Antillerne og ligger mellem Cuba og Jamaica mod vest og Puerto Rico mod øst. Navnet Haiti stammer fra den

oprindelige befolkning af Taino-Arawak indianere, som blev udryddet i løbet af de første 50 år efter europæernes ankomst. De kaldte på deres sprog øen *Ayiti*, hvilket betyder "bjergrigt land". Spanierne omdøbte øen til *Santo Domingo*, og franskmændene anvendte det tilsvarende navn *Saint-Domingue*. De oprindelige indbyggernes navn blev genindført i 1804 som navnet på det uafhængige Haiti. Haiti betegnede oprindeligt hele øen, ikke kun den vestlige del, og Den Dominikanske Republik blev i en kort periode kaldt Spansk Haiti. Haitianerne har ved flere lejligheder erobret den østlige del af øen, men har måttet opgive den igen.

Haiti er bjergrigt, og *Pic de la Selle* i den sydlige bjergkæde er med sine 2.680 meter det højeste punkt. Klimaet er generelt fugtigt og tropisk. Orkaner rammer jævnligt landet i den varmeste tid fra august. Tørkeperioder kan resultere i omfattende skader i landbruget, som beskæftiger 70 % af befolkningen, og landet har flere gange i historien oplevet egentlig hungersnød. De vigtigste afgrøder er majs, ris, bananer og søde kartofler; til eksport dyrkes kaffe, sukkerrør, sisal og kakao. Industrisektoren er præget af udenlandsk (amerikansk) skattebegünstiget letindustri, der bl.a. fremstiller elektronik, beklædning, baseballbolde og andre produkter, der kan udnytte billig, ufaglært arbejdskraft. Alle former for infrastruktur er kun svagt udviklet. Landet har ingen jernbaner og kun få hundrede km gode veje. Haiti er fortsat en hyppig modtager af international fødevarerhjælp, og mange haitianere lever som illegale indvandrere i USA og Den Dominikanske Republik. Landet har været præget af voldsomme modsætninger og politisk uro og er forblevet et af verdens fattigste lande med store sociale og sundhedsmæssige problemer, heriblandt en høj forekomst af hiv/aids. Middellevetiden er lav, og mørdredødeligheden høj.

Langt størstedelen af befolkningen er af ren afrikansk herkomst, mens 5 % er mulatter; hvide udgør et meget lille mindretal. Den oprindelige indianske befolkning på Hispaniola gik som sagt til grunde i 1600-tallet efter spaniernes ankomst. I 1900-tallet er mulatterne kommet til at udgøre den politisk og økonomisk dominerende elite, og der er iøjnefaldende sociale forskelle mellem den sorte befolkning og den blandede og hvide befolkning.

De officielle sprog er fransk og fransk kreolsk, også kaldet haitiansk. Ordforrådet i kreolsk er næsten udelukkende af fransk oprindelse, mens grammatikken er meget forskellig fra den franske. Kreolsk er modersmål for mere end 90 % af befolkningen og er også det sprog, indbyggerne i Cité Soleil taler, når de altså ikke – som hovedpersonerne i filmen - forsøger sig som amerikanske gangstarappere. Haiti er det eneste frankofone land, hvor kreolsk også er officielt sprog. Radio- og tv-programmer sendes på både fransk og kreolsk, mens presse og undervisning er fransksdomineret. Analfabetisme er udbredt, og et meget stort antal haitianske børn går ikke i skole.

Ca. 90 % af befolkningen er katolikker og ca. 10 % protestanter, men langt hovedparten af befolkningen dyrker desuden voodoo, som er en blandingsreligion, bestående af elementer fra katolicismen og forskellige afrikanske religioner, især forfædre dyrkelse, ekstase, åndemaneri og forskellige magiske forestillinger. Den officielle kirke tager afstand fra voodoo, men indbyggerne i Cité Soleil benytter sig af voodoo til forskellige formål, sådan som vi også ser det i filmen.

Kort: CIA World fact Book

Hovedstaden i Haiti hedder Port-au-Prince. Byen har omkring 2 mio. indbyggere, hvoraf mange bor i vildtvoksende slumområder, ligesom tilfældet er omkring andre storbyer i Latinamerika. Cité Soleil er et af disse slumområder. Cité Soleil med omkring 300.000 indbyggere ligger lige nord for La Saline, et andet slumområde, og er blevet karakteriseret som det fattigste område i det fattigste land på den vestlige halvkugle. Det er også et af de farligste. Gaderne kontrolleres af et stort antal rivaliserende bander, som dels fører krig indbyrdes, dels tyranneriserer den almindelige befolkning, og mord, voldtægter, kidnapninger, røverier og hyppige skyderier hører til dagens uorden. De fleste bander i Cité Soleil støtter venstrefløjspræsidenten Jean-Bertrand Aristide, som blev afsat efter et oprør i 2004, og håber stadig på, at han vil vende tilbage.

Haitis politiske liv reguleres af en forfatning fra 1987. Den lovgivende magt ligger hos et tokammerparlament: Deputeretkammeret og Senatet, begge valgt for fire år ved almindelige, direkte valg. Præsidenten har den udøvende magt. Han vælges ved direkte valg for en femårsperiode og kan ikke umiddelbart genvælges. Det fik konsekvenser for Jean-Bertrand Aristide, som efter sin første præsidentperiode (1991 – 1996) måtte vente fem år på sin næste chance. Præsidenten udpeger en statsminister fra det parti, der har flertal i parlamentet, og statsministeren sammensætter regeringen i samråd med præsidenten.

KOLONISTYRET: 1492 – 1790

Slavearbejde, hård behandling og især epidemiske sygdomme som kopper fik den oprindelige befolkning af Taino-Arawak indianere til at svinde ind i løbet af de første 25 års spanske kolonisation. Derfor begyndte spanierne at importere afrikanske slaver til at søge efter guld på øen. Den spanske interesse for Hispaniola blev imidlertid mindre efter 1520'erne, hvor store mængder sølv og guld blev fundet i Mexico og Sydamerika.

Af frygt for piratangreb beordrede den spanske konge i 1609 alle kolonister på Hispaniola til at flytte nærmere til hovedstaden Santo Domingo. Det resulterede i, at engelske, hollandske og franske pirater slog sig ned på øens forladte vestlige og nordlige kyster. Egentlige franske bosættelser begyndte i 1625, og i 1697 afstod Spanien formelt den vestlige tredjedel af Hispaniola til Frankrig, som gav sin nye koloni navnet *Saint-Domingue*.

Mens den spanske side af øen stort set blev forsømt, trivedes den franske side og blev den rigeste koloni på den vestlige halvkugle gennem en omfattende eksport af sukker og kaffe. Det franske kolonisamfund omfattede i 1790 tre befolkningsgrupper: Hvide europæere (omkring 32.000), som besad den politiske

og økonomiske magt; de såkaldte *gens de couleur*, omkring 28.000 frigivne sorte, af hvilke omkring halvdelen var mulatter, som havde andenklassens status; og så slaverne, som der var omkring 500.000 af. Helt uden for det franske kolonisamfund levede de bortløbne slaver, som skabte deres egne bosættelser i bjergene. Flertallet af slaverne i kolonien var født i Afrika, og de meget brutale betingelser, de levede under, forhindrede en naturlig befolkningstilvækst. Derfor forblev afrikanske kulturer stærke blandt slaverne, lige indtil det franske kolonistyres ophør.

REVOLUTION: 1790 – 1804

Inspireret af den franske revolution i 1789 pressede *gens de couleur* kolonistyret til at give dem udvidede rettigheder. I oktober 1790 gjorde 350 af dem oprør mod kolonistyret. Den 15. maj 1791 gav den franske nationalforsamling politiske rettigheder til alle sorte og mulatter, som var født frie – men ændrede ikke forholdene for slaverne. Den 22. august 1791 gjorde slaverne nordpå, ved Cap-Haïtien, oprør mod deres ejere. Denne revolution bredte sig hurtigt og kom under ledelse af *Toussaint L'Ouverture*. Han omtales ofte som den "sorte Napoleon", og betragtes som nationens fader. Toussaint L'Ouverture indgik snart alliancer med *gens de couleur* og de bortløbne slaver, hvis rettigheder som gengæld for oprøret var blevet ophævet igen af den franske regering.

Toussaints hær besejrede først den franske kolonihær, men sluttede sig så sammen med den i 1794, efter at den revolutionære franske regering ved et dekret havde ophævet slaveriet. Under Toussaints kommando besejrede den samlede haitianske hær derefter de spanske og britiske styrker, som på den hvide magtelites (slaveejernes) anmodning havde invaderet Haiti for at sikre deres interesser, og i 1801 sikrede han sig også kontrol med øens spanske del, Santo Domingo. Samarbejdet mellem Toussaint og de franske styrker ophørte imidlertid i 1802, da Napoleon sendte en ny invasionsstyrke til Haiti for at få kolonien under kontrol. Mange haitianere havde en mistanke om, at hæren også ville genindføre slaveriet. Det lykkedes Napoleons styrker at kæmpe sig vej ind på øen, hvor de overtalte Toussaint til at indgå en våbenhvile. Han blev derefter forrådt, taget til fange og deporteret til Frankrig, hvor han døde i en fængselscelle.

Modstanden fortsatte imidlertid under ledelse af Jean-Jacques Dessalines og Henri Christophe, og i 1803 trak franskmændene sig ud af den vestlige del af øen. Den 1. januar 1804 erklærede Saint-Domingue sig som den første koloni i Latinamerika uafhængig under taino-arawaknavnet Haiti, og Dessalines blev kronet til kejser som Jakob 1. Slaveoprøret og den efterfølgende uafhængighed, der først blev anerkendt af Frankrig i 1825, skræmte kolonimagterne og fik stor symbolsk betydning for slaverimodstandere og uafhængighedsbevægelser i den nye verden. Haiti er det andet land (efter USA), som har opnået selvstændighed på den vestlige halvkugle, og repræsenterer endvidere det eneste succesfulde slaveoprør i verdenshistorien, hvilket indbyggerne i Cité Soleil er meget bevidste om.

UAFHÆNGIGHED: 1804

Den nye stat Haiti støttede slavefrigørelsen overalt, hvor det var muligt, og hjalp og støttede latinamerikanske revolutionære som Simón Bolívar (1783 – 1830), der kæmpede for koloniernes uafhængighed af Spanien i Venezuela, Colombia, Ecuador, Peru, Panama, og Bolivia, på den betingelse, at de ville frigive slaverne i Latinamerika. De slaveejende magter omkring Haiti, inklusive Danmark, som havde tusindvis af slaver på De Vestindiske Øer, isolerede den nye stat, fordi de var bange for slaveoprør. På de danske øer kom oprøret i 1848 og førte til en ophævelse af slaveriet fra den danske guvernør von Scholtens side.

Blokaden af Haiti var næsten total. Vatikanet trak sine præster ud af Haiti og sendte dem ikke tilbage før i 1860, hvilket kan medvirke til at forklare voodoo-religionens stærke position i befolkningen. Haiti var oprindeligt en af de rigeste kolonier i Caribien, men blokaden og franske krav om erstatninger ødelagde Haitis økonomi, og den er aldrig kommet sig siden.

I 1806 blev Dessalines, altså kejser Jakob 1., myrdet i en magtkamp med politiske rivaler, hovedsagelig mulatter, der opfattede ham som en tyran. Landet blev delt i to dele, en sydlig republik med mulatlederen Alexandre Pétion i spidsen (den første

sort-ledede republik i verdenshistorien) og et nordligt kongerige, hvor Henri Christophe tog magten som kong Henri 1.

I 1820 begik Christophe (altså kong Henri 1.) selvmord. Efter Christophes død blev landet genforenet som Republikken Haiti med Jean-Pierre Boyer, Alexandre Pétions efterfølger, som præsident. Boyer invaderede den spanske koloni Santo Domingo og forenede hele øen Hispaniola under Haitiansk herredømme indtil 1844, hvor Den Dominikanske Republik erklærede sig uafhængig af Haiti.

AMERIKANSK BESÆTTELSE: 1915 – 1934

I Haiti fortsatte magtkampen mellem mulatter og sorte, og landet plagedes i en lang periode af statskup og revolutioner. Gennem det nittende århundrede blev landet regeret af en række præsidenter, som for de flestes vedkommende ikke sad længe på posten. I mellemtiden blev landets økonomi domineret af fremmede, især tyskere. USA var meget bekymret over den tyske indflydelse i området ved første verdenskrigs udbrud i 1914. Denne bekymring førte blandt andet også til kravet om, at Danmark skulle sælge sine tre øer til USA, hvilket skete i 1917.

Da den siddende præsident i Haiti i 1915 blev lynchet af en ophidset folkemængde, invaderede og besatte USA landet og holdt det besat til 1934. Besættelsen havde mange langvarige virkninger på landet: En ny forfatning, skoler, veje og hospitaler og udryddelse af gul feber på øen. Men besættelsen førte også til en centralisering af styret og en koncentration af erhvervslivet i hovedstaden, hvilket ødelagde landets sociale og økonomiske struktur og førte til en udvandring fra landdistrikterne til byerne. En stærk guerillabevægelse bekæmpede besættelsen, og som en konsekvens af det oprettede USA en national hær, som i de følgende tiår blev kendt som *Garde d'Haiti* og blev beskyldt for talrige massakrer og overgreb på civilbefolkningen.

DUVALIER ("PAPA DOC"): 1957 - 1971 (1986)

Amerikanerne efterlod Haiti i hænderne på mulatterne, men i 1946 fik landet sin første sorte præsident siden den amerikanske besættelse. Hans forsøg på reformer førte til uro, og da han forsøgte at forlænge sin embedsperiode i 1950 (som de fleste tidligere præsidenter havde gjort) udløste det et kup, efterfulgt af en militærregering.

Reaktionen viste sig som en stærk sort "nationalisme", der kulminerede under dr. François Duvalier, "Papa Doc", som i 1957 blev valgt til præsident efter landets første lige og almindelige valg; mange mener, at dette resultat var manipuleret af hæren. I 1964 udnævnte han sig selv til præsident på livstid. Duvalier opretholdt sin kontrol over befolkningen ved hjælp af sit hemmelige politikorps, "Det Frivillige Nationale Sikkerhedskorps", med øgenavnet *Tonton Macoutes* ("bøhmændene"). Denne organisation pådrog sig international kritik for sin brutale behandling af politiske modstandere, både virkelige og indbildte.

Da Duvalier døde i 1971, blev han efterfulgt af sin nittenårige søn Jean-Claude Duvalier (med øgenavnet "Baby Doc") som Haitis nye præsident på livstid. Den unge Duvaliers regime blev berygtet for brutalitet og korrupcion, og han blev væltet af en folkelig bevægelse, der blev støttet af den haitianske kirke og sat i gang af pave Johannes Paul d. II ved hans besøg i Haiti i 1983. Før paven steg op i sit fly for at rejse hjem holdt han en opflammende tale, som sluttede med et vredt udbrud: "Forholdene i dette land må ændres!" I 1984 brød antiregeringsoptøjer ud over hele landet støttet af de katolske biskopper på Haiti. Baby Doc blev afsat og forlod landet i 1986, hvilket blev starten på en ny periode med uro og omvæltninger. Under en generals ledelse overtog et nationalråd magten og lovede at genindføre demokratiet, men først efter et valg i 1988, som var præget af grov svindel, og et par statskup førte folkelige protester i 1990 til afholdelse af et frit, demokratisk valg.

JEAN-BERTRAND ARISTIDE OG HVAD DERAFT FULGTE: 1991 –

Valgets vinder, den karismatiske præst Jean-Bertrand Aristide, blev indsat som præsident i februar 1991, men blot syv måneder efter blev han styrtet ved et kup, der var ledet af general Raoul Cédras. Derefter fulgte tre års brutalt styre af en militærjunta, ledet af Cédras, før et kraftigt internationalt pres og endnu en amerikansk invasion og besættelse i 1994 gav magten tilbage til Aristide. En af den genindsatte Aristide-regerings første handlinger var at opløse hæren, hvilket vakte stor folkelig begejstring.

Jean-Bertrand Aristide. Foto: Wikipedia

Ved præsidentvalget i november 1995 blev Aristide efterfulgt af en nær allieret, den tidligere premierminister René Préval. René Préval blev stærkt støttet af Aristide, som ifølge forfatningen ikke umiddelbart kunne genvælges. Préval blev indsat i februar 1996. Mens Aristide var den første demokratisk valgte præsident i Haitis historie, var Préval bemærkelsesværdig ved at være den første person i Haitis historie, der på konstitutionel vis havde efterfulgt en præsident, havde siddet en fuld valgperiode for derefter frivilligt at gå af på det konstitutionelt fastsatte tidspunkt. Alle tidligere præsidenter var enten døde i embedet, blevet myrdet, blevet afsat, var blevet siddende længere end grundloven tillod eller var blevet indsat af en fremmed magt.

Lavalas og Les Chimères

I 1996 dannede Aristide et nyt parti, Fanmi Lavalas ("Lavalasfamilien"), der hurtigt slog rødder blandt de fattige, men partiets unge aktivister skræmte i stigende grad politiske modstandere med vold og trusler, der mindede om de hængende bander fra Duvalierdiktaturets tid. *Chimères*-lederen Bily i Cité Soleil er således knyttet til Lavalas, som omtales mange gange i filmen. Efter svindel ved lokalvalget i 2000 standsede USA og andre donorlande deres bistand til landet.

Aristide blev præsident igen i 2001, genvalgt af et stort flertal af stemmerne, især fra Haitis fattige masser, som udgør langt størstedelen af befolkningen. Valget blev boykottet af mange af hans modstandere, som beskyldte hans parti for at fuske med optællingen af stemmerne ved et tidligere valg til senatet og for at true og intimidere sine kritikere, bl.a. ved hjælp af *Les Chimères*, banderne fra Cité Soleil. Aristide afviste beskyldningerne og beskyldte til gengæld sine modstandere for at acceptere amerikansk støtte og for at planlægge at styrte hans regering. Oppositionen benægtede dette, men mange af dens medlemmer krævede vedholdende, at han skulle gå af før tiden. Aristide blev udsat for flere kupforsøg. Som hævn satte hans ungdomsbander ild til bygninger, der tilhørte ledende oppositionsfolk.

Oprør

I februar 2004 begyndte et oprør mod Aristide i byerne Gonaïve og Saint Marc. Voldelige opgør mellem regeringen og forskellige oprørsgrupper bredte sig over hele Haiti. Under pres fra både fremmede stater og interne kilder forlod Aristide landet og drog d. 29. februar 2004 i eksil til Den Centralafrikanske Republik. Aristide hævdede, at han var blevet kidnappet af amerikanske agenter, som tvang ham om bord på et fly og fløj ham ud af landet, mens USA's regering hævdede, at Aristide havde indvilget i at forlade landet frivilligt, og at amerikanerne havde eskorteret ham til Afrika for hans egen sikkerheds skyld. Da Aristide forlod landet, var der mange medlemmer af hans regering, som flygtede eller gik under jorden, og USA sendte igen soldater ind i Port-au-Prince sammen med Frankrig og Canada. Efter Aristides afgang efterfulgte en højesteretsdommer ham på præsidentposten i spidsen for en overgangsregering, udnævnt af et råd af "ældre" og støttet af USA, Canada og Frankrig.

I månederne efter februar-kuppet blev landet hærget af voldelige opgør mellem den midlertidige regerings styrker og Lavalastilhængerne, og mange medlemmer af Lavalaspartiet blev fængslet, forvist eller dræbt. En stor del af volden begyndte, efter at den midlertidige regerings politi begyndte at skyde på en Lavalasdemonstration i sommeren 2004. Over 10.000 arbejdere i private haitianske virksomheder mistede deres arbejde efter kuppet, og det er blevet anslået, at der blev begået 8.000 mord og 35.000 seksuelle overfald i Port-au-Prince under den midlertidige regering.

Desuden var der betydelige uroligheder i andre dele af Haiti, især i slumkvarterene i Port-au-Prince, hvor der var angreb på den nye regering, og hvor FN (se senere) og det haitianske politikorps er blevet beskyldt for at begå massakrer og udføre målrettede drab på mennesker, der protesterer mod besættelsen af landet og forsøger at organisere modstand. Bl.a. blev Chimères-lederen Dread Wilmer, en af de fem Chimères-ledere i filmen, dræbt ved en FN-aktion i Cité Soleil i juli 2005.

Valg

Nye valg blev afholdt i februar 2006. I januar 2006 meddelte Haitis valgmyndigheder, at der ikke ville blive oprettet stemmesteder i Cité Soleil, hvis bander havde erklæret Aristide deres støtte. Stemmeberettigede indbyggere i Cité Soleil måtte forlade deres bydel for at komme til at stemme.

Da valget fandt sted, var Haiti besat af MINUSTAH (af fransk: *Mission des Nations Unies pour la stabilisation en Haïti*) en multinational FN-styrke, der var blevet oprettet af FN's sikkerhedsråd og afløste de amerikanske, franske og canadiske styrker. MINUSTAH begyndte sine operationer i juni 2004. Ved valget blev René Préval valgt til præsident for anden gang. I sin tidligere præsidentperiode havde Préval vist sig som en stor reformator, især med hensyn til privatisering af statsejede virksomheder, og det forventes, at han vil fortsætte i samme spor.

Under valgkampen forsøgte han at lægge afstand til sin tidligere forbindelse til Lavalas-partiet og stillede op som kandidat for partiet *Lespwa*, som betyder "håb" og rummer mange tidligere Aristide-støtter. Préval er tilhænger af den nuværende FN-besættelse og siger, at tropperne bør "blive, så længe det er nødvendigt", i modsætning til Aristide og mange medlemmer af Lavalas, som fordømmer FN-styrkerne og beskylder dem for at føre en kampagne af vold og undertrykkelse på vegne af USA, Frankrig og Canada. Préval har forsøgt også at få stemmer fra Lavalas med et løfte om, at han ikke vil modsætte sig, at Jean-Bertrand Aristide vender hjem fra Sydafrika, hvor han nu opholder sig, men USA's udenrigsministerium er ikke villig til at lade Aristide vende tilbage til Haiti.

Guy Philippe og Louis-Jodel Chamblain

Yderligere to politiske figurer spiller en rolle i filmen: *Guy Philippe* og *Louis-Jodel Chamblain*. Philippe kendes bedst for sin rolle i oprøret i 2004, som væltede Jean-Bertrand Aristide. Philippe havde været politichef i Cap-Haïtien, hvor han blev beskyldt for at være hjernen bag et kupforsøg mod Aristide-regeringen i december 2001, hvilket han benægter. Aristides tilhængere hævder, at han er hemmelig CIA-agent. Fra 2001 til 2004 menes det, at Philippe samarbejdede med oprørere i den centrale del af landet, som myrdede tillidsfolk fra Lavalas og deres familiemedlemmer. Da urolighederne blev til åbent oprør i 2004, bekendtgjorde Philippe offentligt, at han sluttede sig til kupfolkene, og antog snart en lederrolle sammen med Louis-Jodel Chamblain, der af nogle betragtes som en gemen krigsforbryder. Chamblain har deltaget i adskillige kup og militærregeringer helt

tilbage fra Duvaliers dage og har levet en del år i eksil i Den Dominikanske Republik.

Efter at Aristide var blevet fjernet fra Haiti i et amerikansk fly, nedlagde Philippe og hans hær våbnene til fordel for de fredsbevarende styrker fra FN. Philippe stillede op til præsidentvalget i 2006, men opnåede ikke mange stemmer.

Foto: Milos Loncarevic

SPØRGSMÅL TIL BAGGRUNDSAFSNITTET

Spørgsmålene herunder kan bruges til at uddybe forskellige aspekter af baggrundsoplysningerne og sætte filmens handling i perspektiv.

- **Hvornår er vold berettiget som politisk våben? Hvad er forskellen på *Les Chimères* operationer til fordel for Aristide og *Guy Philippes* og *Champlains* operationer imod Lavalas? Diskuter, om de to siders handlinger er moralsk ligeværdige.**
- **Læg mærke til, hvilken rolle de forskellige racer spiller i filmen. Hvem er sorte, og hvem er mulatter og hvide?**
- **Hvilken rolle spiller det for 2pac, at han får sig en hvid kæreste?**
- **Gennemgå dagens/ugens/en periodes aviser og undersøg, hvor stor mediernes interesse er for konflikterne og forholdene i Haiti. Diskuter resultatet.**
- **Hvor mange referencer til USA og FN kan I finde i filmen? Hvilken rolle spiller USA for filmens hovedpersoner – politisk og kulturelt? Hvilken rolle spiller FN?**

DFI

Foto: Frederik Jacobi

FILMENS HANDLING

"Ghosts of Cité Soleil" udspiller sig i et af verdens fattigste slumkvarterer i Haitis hovedstad Port-au-Prince, hvor vi følger 2pac, som har taget sit navn "Haitian 2pac" efter den myrdede amerikanske gangstarapper Tupac Shakur, og hans bror Bily. De er to af de fem frygtede bandededere, som styrer *les Chimères* ("spøgelserne"), en undergrundshær i Cité Soleil, der minder om en moderne udgave af den berygtede Papa Docs frygtede bødler, *tonton macoutes*. De tre andre ledere er Labanye, Amaral og Dread Wilmer. Filmen begynder i den haitianske præsident Jean-Bertrand Aristides regimes sidste voldelige og kaotiske dage i februar 2004 og følger hovedpersonerne i de måneder, der fulgte. *Les Chimères* kæmper for regimet, som både bevæbner og beskytter dem, og undertrykker ethvert optræk til politisk modstand ved at holde befolkningen nede i frygt. Men der er stærke oprørsstyrker på vej nordfra, som agter at sætte punktum for Aristides styre, om nødvendigt ved at slå ham ihjel.

2pac og Bily har terroriseret, undertrykt og myrdet politiske modstandere for Aristide, men efter hans fald bliver de pludselig selv jaget vildt. De har meget på samvittigheden, men taler begge om deres håb for fremtiden, om hvordan 2pac naivt og optimistisk ser en fremtid for sig selv som gangstarapper i USA, og om hvordan Bily, måske lige så naivt, ser sig selv som politiker og forkæmper for de fattige i Cité Soleil. Efter Aristides flugt er de godt klar over, at turen nu er kommet til dem, og at deres fremtidsmuligheder er til at overse. Hvis de ikke kæmper mod oprørshæren, vil folk fra Lavalas, det parti Aristide oprettede i 1996, komme efter dem, og hvis de kæmper, vil det nye regime slå dem ihjel.

Samtidig opstår der en konflikt mellem de to brødre, dels på grund af deres forskellige holdning til Lavalas, dels på grund af deres forhold til den hvide nødhjælpsarbejder Lélé, som de begge er forelskede i, og som ender med at vælge 2pac. På et tidspunkt er situationen så tilspidset, at brødrene er klar til at dræbe hinanden, men deres konflikt overhales så at sige af Aristideregimets sammenbrud. Af frygt for sit liv forlader 2pac Haiti, mens Bily ryger i fængsel. Efter nogle måneder bliver Bily løsladt, og 2pac vender tilbage for at være sammen med sin bror, men dræbes af Labanye, en af de andre bandededere fra Cité Soleil, som måske samarbejder med de nye magthavere. Bily forsvinder sporløst.

Foto: Milos Loncarevic

INDLEDENDE SPØRGSMÅL TIL FILMEN

- Lav en tidslinje over filmens handling. Hvor lang tid går der fra åbningsscenen, og til 2pac forlader Haiti? Og hvor lang tid går der, indtil historien endegyldigt slutter i epilogen med 2pacs død?
- Diskuter, hvilke episoder der er de vigtigste for handlingen i filmen. Plot de vigtigste episoder ind på tidslinjen.
- Karakteriser de to hovedpersoner, og klarlæg ligheder og forskelle mellem dem.
- Gennemgår filmens figurer en udvikling i løbet af filmen? Fra hvad til hvad?
- Er "Ghosts of Cité Soleil" en moralsk film, dvs. en film, som tager stilling til sine personer og deres handlinger? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Er "Ghosts of Cité Soleil" en politisk film, dvs. en film, som støtter en bestemt side i konflikterne på Haiti? Hvorfor/hvorfor ikke?

Foto: Nordisk Film/DFI Billed- & Plakatarkivet

FILMENS GENRE OG FORM

“Ghosts of Cité Soleil” præsenteres som en dokumentarfilm, dvs. en faktabaseret film, som ikke bygger på et fiktivt manuskript, men forholder sig mere journalistisk end kunstnerisk til virkeligheden og forsøger at skildre den, som den rent faktisk er. Men spørgsmålet er, om filmen ikke snarere skal klassificeres som et såkaldt dokudrama, dvs. en blandingsgenre, hvor et autentisk stof kombineres med fiktionens dramaturgi og fortælle teknik.

I et interview med Politiken d. 8. november 2006 siger instruktøren Asger Leth, at livet på Haiti er fuldstændig som en film:

“Man ved, hvad der kommer til at ske. Man kender klimakset, og man ved, hvornår man nærmer sig the point of no return, for nu at blive i filmtermerne. Da situationen begyndte at spidse til, og der var demonstrationer inde i selve Port-au-Prince, vidste jeg, at Aristide ville blive væltet.”

Filmen minder mest af alt om en gangsterfilm med indlagt trekantsdrama, og Asger Leth lægger da heller ikke skjul på, at det er med fuldt overlæg, at han på den måde har valgt at blande genrene:

“Da jeg kunne se, at filmen som politisk dokumentar var rigeligt dækket ind, kunne vi pludselig give os selv lov til at gå mere direkte efter det personlige drama, der udfoldede sig, og som gør filmen meget stærkere. Så jeg besluttede at tage dokumentarismen og lege lidt med genren. For at udfordre filmsproget ... Jeg syntes, det var langt stærkere at gå efter det personlige drama, der udspillede sig mellem Bily og 2pac. Så lod vi det politiske være en slags scenografi, og det blev næsten stærkere på den måde”.

Og Asger Leth har da også leget med de filmiske virkemidler, både kameraindstillinger og klipning. Det journalistiske reportagekamera mikses med andre indstillinger og med klip, der tilsyneladende stammer fra nyhedsudsendelser, mens klipningen skifter fra det lineært berettende til klipperytmer, der til tider minder om en blanding af musikvideoer og actionfilm. Forskellen er bare, at når folk i filmen bliver skudt, så dør de rigtigt. Hertil kommer Wyclef Jeans suggestive og atmosfærefyldte lydspor. Og selv om den politiske baggrund for hovedpersonernes handlinger og skæbne er autentisk nok, er det tydeligt, at der er

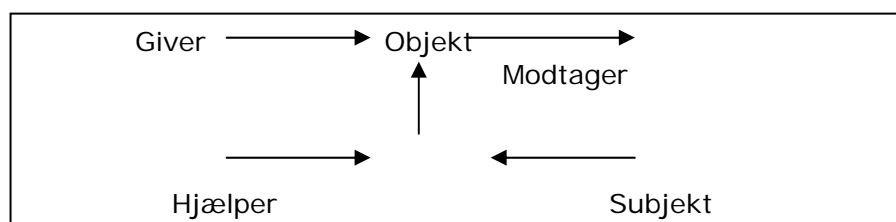

en fortæller i filmen, at nogen har struktureret begivenhederne.

I anledning af åbningen af den danske dokumentarfilmfestival CPH:Dox d. 9. november 2006 havde Danmarks Radio "P1 morgen" en samtale med Asger Leth om hans film. Asger Leth siger her bl.a.:

"Jeg er ikke journalist, og jeg har ingen illusioner om at være det ... Jeg er historiefortæller. Jeg har brug for at fortælle historier med mennesker og med karakterer, som har håb og drømme og modstand, og det er den eneste måde, jeg kan fortælle på. Så kan jeg jo kun håbe, at der er nogle journalister, der finder min film interessant, og at den åbner op for, at de har lyst til at tage til Haiti og lave journalistiske historier ... Nu siger du, det er en dokumentarfilm, og det er det også, men det er først og fremmest en film, og det er først og fremmest en fortælling, og den er lavet, og den føles som en spillefilm, og det har jeg jo gjort med vilje, fordi jeg også gerne vil have et større publikum end normalt til denne her film ... Jeg synes, det er synd for dokumentarfilm, at dokumentarfilmgenren er blevet taget af sådan noget som tv-aktualitet ... Det burde have en separat journalistisk genrebetegnelse ... jeg synes, der er en fortælle-mæssig forskel."

- **I hvilket omfang er "Ghosts of Cité Soleil" i jeres øjne en dokumentarfilm? Find elementer i filmen som er tydeligt dokumentariske, og elementer som er hentet fra filmsproget i fiktionfilm (f.eks. kameraindstillinger, scener, klipning, underlægningsmusik osv.).**
- **Kig også på filmens overordnede struktur og fortælleform. Er der forskel på strukturen i en almindelig spillefilm og strukturen i "Ghosts of Cité Soleil"?**
- **Hvor i filmen ligger det "point of no return", Asger Leth taler om? Politisk? I forholdet mellem personerne?**
- **Klarlæg, hvad der er rekonstruktion, hvad der er autentiske klip, og hvad der er nutidig beretning i filmen. Hvem fortæller egentlig historien?**
- **Hvordan kan det gå til, at en telefonsamtale mellem 2pac og den haitiansk/amerikanske rapper Wyclef Jean dækkes af kameraer i begge ender?**
- **Hvad er forklaringen på, at flere af figurerne, f.eks. Lélé og Bily pludselig taler engelsk med hinanden, når de normalt taler kreolsk?**
- **Hvilken rolle spiller de dokumentariske klip for vores opfattelse af historien?**
- **Er det muligt at udfylde en aktantmodel over de kræfter, der er på spil i "Ghosts of Cité Soleil"? Diskuter især konfliktaksen og transportaksen, dvs. hvem eller hvad der egentlig er modstandere og hjælpere, og hvem eller hvad der er i stand til at levere objektet til modtageren. Har de to hovedpersoner samme objekt?**

- **Gør rede for opfattelserne af "Ghosts of Cité Soleil" i de danske medier, og tag stilling til dem. Diskuter, hvilken opfattelse der yder filmen størst retfærdighed. I kan fx læse anmeldelser på www.infomedia.dk.**

- **Skriv selv en anmeldelse af filmen, hvor I tager hensyn til dens kvaliteter som dokumentarfilm. Diskuter derefter filmen på basis af jeres anmeldelser. I kan finde en vejledning til at skrive filmanmeldelser i undervisningsmaterialet til filmen "Bedre end Beckham" på: www.dfi.dk/dfi/undervisning/bedreendbeckham/3.html**
- **Sammenlign anmeldernes udgangspunkter (find evt. anmeldelserne frem i deres helhed). Hvad lægger de størst vægt på? Hvordan begrundes de deres værdidomme? Hvilke af anmelderne er I mest enige med?**
- **Skriv et læserbrev, hvor I kommenterer en eller flere af de danske anmeldelser.**
- **Læs Todd McCarthys anmeldelse i filmbladet Variety på www.variety.com/review/VE1117931713.html?categoryid=31&cs=1 og gør rede for anmelderens kriterier for vurderingen af filmen.**
- **Sammenlign "Ghosts of Cité Soleil" med dokumentarudsendelser som Horisont i tv, og kortlæg de ligheder og forskelle, I kan finde på de to måder at lave dokumentarfilm på. Hvad er særligt for "Ghosts of Cité Soleil" sammenlignet med en mere traditionel tv-dokumentar?**

Foto: Peter Sørensen DAS/BURO

INSTRUKTØREN

Asger Leth blev født i 1970 som søn af forfatteren og filmmanden Jørgen Leth. Han studerede jura i fire år, men hoppede derefter fra studiet for at hellige sig sin filmkarriere. Asger Leth startede med bl.a. at instruere reklamefilm, og har siden været manuskriptforfatter og medinstruktør på en række film, heriblandt ikke mindst "De Fem Benspænd" af Lars von Trier og Jørgen Leth.

"Ghosts of Cité Soleil" er Asger Leths debut som selvstændig instruktør, en film, som er optaget under ekstremt farlige forhold, og som sagtens kunne have kostet ham livet. Asger Leths kendskab til Haiti er førstehånds, da hans far i mange år har boet fast i Haiti, hvor han har været dansk konsul, og Asger Leth derfor jævnligt har besøgt øen, siden han var 13-14 år gammel.

"Ghosts of Cité Soleil" blev udvalgt til Nordamerikas mest prestigøse filmfestival, Den internationale filmfestival i Toronto i september 2006, og blev særdeles godt modtaget. Den har siden bl.a. været vist på

- den danske dokumentarfilmfestival CPH:Dox i København d. 9. november 2006
- Philadelphia Film Festival 5. til 18. april 2007
- Minneapolis/St. Paul International Film Festival fra d. 19. til 29. april 2007
- San Francisco International Film Festival fra d. 20. april – d. 4. maj 2007, hvor den var med i konkurrencen om en Golden Gate Award

Læs Henrik Lists interview med Asger Leth i filmmagasinet EKKO nr. 29, september-oktober 2005 på www.ekkofilm.dk/interviews.asp?table=interviews&viewall=true&id=47

og Aske Muncks interview med Asger Leth i Politiken d. 8. november 2006 på <http://ibyen.dk/film/article196992.ece>

og hør interviewet med Asger Leth på Danmarks Radio P1 morgen d. 9. november 2006 på www.dr.dk/P1/P1Morgen/Udsendelser/2006/11/09/102947.htm

- **Hvad har motiveret Asger Leth til at lave "Ghosts of Cité Soleil"?**

- **Hvordan opfatter han sin rolle som filminstruktør?**
- **Hvad er efter Asger Leths mening forskellen på journalistik og at fortælle historier?**
- **Hvordan opfatter Asger Leth det haitianske samfund?**
- **Hvordan opfatter han banderne i Cité Soleil?**

GODE LINKS

- Besøg filmens hjemmeside på www.ghostsofcitesoleil.com
- Gå ind på de danske avisers hjemmesider og find kommentarer og anmeldelser i deres helhed. I kan finde en liste over alle danske avisers hjemmesider på www.aiu.dk, og anmeldelser kan desuden læses på www.infomedia.dk
- Hvis du vil vide mere om f.eks. Haiti, Cité Soleil, Aristide eller Lavalas er det en god idé at begynde med at slå op i internetleksikonnet Wikipedia: <http://en.wikipedia.org/> eller den danske udgave <http://da.wikipedia.org/>
- Besøg den amerikanske efterretningstjeneste CIA's hjemmeside om Haiti på <https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/ha.html>
- Se også Library of Congress' Country Studies på <http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/httoc.html>

KOLOFON

Ghosts of Cité Soleil

Et undervisningsmateriale

Af Søren Søgaard

Stillfotos

Jean Bart, Frederik Jacobi, Milos Loncarevic, Peter Sørensen

Redaktion

Flemming Kaspersen

Udgiver

Det Danske Filminstitut
Gothersgade 55
1123 København K

Kommentarer til dette materiale kan rettes til undervisning@dfi.dk
Det Danske Filminstitut © 2007

